

CAMİLER İSLÂM YURDUNUN SİMGESİ, EZAN MÜSLÜMANLIĞIN ŞİARİ, BAYRAK, İSTİKLÂLİN SEMBOLÜDÜR¹

Bütün dinlerde mabetler, inanılan varlığa karşı, toplu veya ferdî olarak dinî görevlerin yerine getirildiği, ibadetlerin icra edildiği, kişinin kendisini inandığı varlığa yakın hissettiği mekânlardır. Bu yerler, ilahî âlemle, dünyevî âlemin kesiştiği, Mâ'budu ile insanın bir nevî buluştuğu ve kişinin kendisini ilâhî huzurda hissettiği yerlerdir. Bu bakımdan mabetlerin toplumların hayatında önemli bir yeri vardır.

Mabet

İslâm dininde, mabetlerin toplum hayatındaki önemi vurgulanmış, manastırların, havraların, kiliselerin ve mescitlerin; Allah'ın isminin çokça zikredildiği mekânlar olduğu belirtilmiş, buraların Allah'ın koruması altında olduğuna işaret edilmiştir. Bu konuda Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ
وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

"Onlar, haksız yere, sırf, 'Rabbimiz Allah'tır' demelerinden dolayı yurtlarından çıkarılmış kimselerdir. Eğer Allah'ın insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah'ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescidler muhakkak yerle bir edilirdi. Şüphesiz ki Allah, kendi dinine yardım edene mutlaka yardım eder. Şüphesiz ki Allah çok kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir."²

Hz. Peygamber, fetihler için ordu gönderirken, çocuklara, kadınlara, eli silah tutmayan kişilere ve din adamlarına dokunmamalarını, ağaçları yakmamalarını ve mabetleri tahrip etmemeleri talimatını vermiştir.³

Mescit ve Cami

Her inanca göre, ibadetlerin yapıldığı yerlere farklı isimler verilmiştir. Müslümanlar mabetlerine "mescit" ve "cami" ismini vermişlerdir.

Mescit "secde edilen yer" mânâsına gelir. Kur'an-ı Kerim'de tekil ve çoğul olarak muhtelif ayetlerde geçmektedir. Bir ayette, mescitlerin Allah'a ait olduğu, buralarda Allah'tan başkasına kulluk etmek yasaklanmakta ve şöyle buyrulmaktadır:

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

"Şüphesiz mescitler, Allah'ındır. O halde, Allah ile birlikte hiç kimseye kulluk etmeyin."⁴

Cami kelimesi ise "toplayan, bir araya getiren" anlamına gelir. Cami kelimesi, başlangıçta sadece Cuma namazı kılınan büyük mescitler için kullanılan "el-mescid'ül-cami" kelimesinden kısaltılarak alınmıştır. Daha sonra Cuma namazı kılınan büyük mescitlere bu isim verilmiş, küçük çaplı olan ibâdet yerleri de mescit olarak anılmıştır.⁵

Bilindiği gibi, İslâm tarihinde inşa edilen ilk mescit, Medine yakınlarındaki Kubâ Mescidi'dir. Sevgili Peygamberimiz, hicret esnasında, kendisi de bizzat çalışarak bu mescidi inşa etmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Kubâ Mescidinden övgü ile bahsedilmekte ve şöyle buyrulmaktadır:

¹ Şükrü ÖZBUĞDAY, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi.

² Hac, 22/40.

³ Asım Köksal, İslâm Tarihi, XII, 555.

⁴ Cin, 72/18.

⁵ DiA, VII, 46.

... لَمْسَجِدُ أَسَسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

"... İlk günden temeli takva/ihlas üzere kurulan mescit (Kuba Mescidi), içinde namaz kılmana elbette daha lâyıktır. Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da tertemiz olanları sever."⁶

Hiz. Peygamber, hicreti tamamlayıp, Medine'ye geldiğinde, burada ilk iş olarak bir mescit inşasına başlamak olmuştur. Bu mescidin inşasında da Peygamberimiz fiilen çalışmış ve kısa sürede yapımı tamamlanmıştır. "Mescid-i Nebevî" olarak bilinen ve bugün Hiz. Peygamber'in, Hiz. Ebû Bekir'in ve Hiz. Ömer'in de kabirlerinin bulunduğu bu mescit, Müslümanların, Kabe'den sonra en çok kutsal saydıkları bir mekândır. Hacca gidenlerin yukarıda zikredilen, Kubâ Mescidi ile birlikte en çok önem verdikleri ziyaret yerlerinden birisidir.

Camilerde Cemaatle Namaz

Hiz. Peygamber, Müslümanları farz namazları cemaatle camilerde kılınmaya teşvik etmiş ve hadislerinde, cemaatle kılınan namazın, münferiden kılınan namaza göre 27 derece daha faziletli olduğunu belirtmiştir.⁷

Camilerin İmarı

İşte Hiz. Peygamber'in, bu beyanı ve ilk mescitlerin yapımına öncülük etmesi, Müslümanları da camilere yönelmiştir. Müslümanlar, İslâm'ın ilk günlerinden itibaren cami yapımına önem vermişler ve yaptıkları hayrın ebedî olması için yarışmışlardır. Kur'an-ı Kerim, mescitleri inşâ ve îmar edenleri şöyle methetmektedir:

إِنَّمَا يَبْعَثُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَأْ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

"Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve âhîret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte onların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur."⁸

Hiz. Peygamber de, dünyada cami yapan veya yapımına yardımcı olanlara Yüce Allah'ın şu mükafatını müjdelemiştir:

مَنْ بَنَىٰ مَسْجِدًا لِلَّهِ بَنَىٰ اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ مِثْلَهُ

"Kim dünyada Allah İçin bir mescit inşa ederse, Allah da cennette ona bir köşk İhsan eder."⁹

Şurası hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, Allah'ın mescitlerinin imârı ve bakımı, mükemmel olarak oraya devam etmek ve cemaatinin sayısını çoğaltmak suretiyle mümkün olacaktır. İçerisi ne kadar temiz olursa olsun, büyüklüğü ve ihtişamı ne kadar çok olursa olsun, cemaati bulunmayan cami ma'mur bir mâ'bet özelliğini taşımayacaktır.

Camiler, birlik, beraberlik, eşitlik ve alçak gönüllülüğün sergilendiği mekânlardır. Değişik rütbe ve makamlara sahip olmalarına rağmen insanlar, camide Allah'ın huzuruna durduklarında, buldukları rütbe ve makamları bir tarafa bırakarak, hepsi aynı duygu, inanç ve eşitlik şuuruyla saf tutarlar. Bu özelliğiyle camiler,

⁶ Tevbe, 9/108.

⁷ Buhârî, Ezan, 30; Müslim, Mesâcid, 249.

⁸ Tevbe, 9/18.

⁹ Buhârî, Salât, 65; Müslim, Mesâcid, 24; Tirmizî, Salât, 237.

"Mü'minler ancak kardeşirler..."¹⁰ âyetindeki ilâhî emrin en güzel bir şekilde tezahür ettiği yerlerdir.

Camilerde Eğitim

Camiler, ilk dönemlerden itibaren İslâm toplumunun eğitilmesinde önemli rol üstlenmişlerdir. Hz. Peygamber'in Mescid-i Nebevi'nin avlusuna yaptırdığı suffelerde başlayan eğitim ve öğretim, camilerdeki eğitim ve öğretime temel teşkil etmiştir. Camiler bir eğitim merkezi olma özelliğini, asırlar boyunca koruyarak muhafaza etmiştir. Müslümanlar halen, temel dini bilgilerini ve ahlâkî kaideleri, camilerdeki va'z ve irşad hizmetleri vasıtası ile elde etmektedirler. İlk Kur'an eğitimi camide verilmekte, abdest, namaz, hac gibi ibadetlerimizi nasıl yerine getireceğimiz, orucu nasıl tutacağımız, insanlarla olan ilişkilerimizde nasıl davranacağımız konusundaki bilgiler orada öğretilmektedir.

Camilerin Toplumsal Fonksiyonu

Camiler, Müslüman toplumların hayatlarını etkileyen önemli adımların atılmasında etkin rol oynamışlardır. Yakın tarihimizde de, camilerin bu mânâdaki önemini vurgulayan birçok hâdise yaşanmıştır. Nitekim, Kahramanmaraş'taki Fransız işgaline karşı ayaklanma camiden başlamış, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Hacıbayram Camii'nde kılınan Cuma namazından sonra dualarla açılmış, Kurtuluş Savaşı'nda halk, camilerde yapılan va'z ve okunan hutbelerle bilinçlendirilmiştir.

Camilerin Sembol Oluşu

Camiler, buldukları beldenin Müslüman beldesi olduğunun simgesidir. Bir beldeye gidildiğinde, mabetlerinden o belde halkının hangi dine mensup oldukları anlaşılır. Bu mânâda, gökyüzüne uzanan minareleriyle camiler, İslâm'ın o beldedeki simgesi ve ülkenin tapusudur. Şâir, bunu ne güzel ifade eder:

Mevlâ'dan bize ses vermede hep cedlerimiz,

Mânevi bekçisidir yurdumuzun ulu mabetlerimiz.

Camiler, toplum hayatında inananları Allah'a yaklaştıran, onlara manevî haz veren ve ruh sükunetini sağlayan huzur mekânlarıdır.¹¹

Özet olarak camiler, ilim ve kültür merkezi, İslâm'ın simgesi, birlik, beraberlik ve eşitliğin kaynağı, toplumların hayatlarını etkileyen olaylarda önemli rol üstlenen mekânlar; özellikle de Kur'an-ı Kerim'de "Beytullah" olarak anılan Kabe'nin birer şubesi ve Allah'ın isminin anıldığı yerler olması hasebiyle yeryüzünde Allah'ın evidirler. Bu sebeple, camilerimizi temiz tutmalı, gösteriş ve debdebeden uzak, sâde bir şekilde inşâ etmeli, cemaatini artırmak suretiyle de mamur etmeliyiz. Camilere giriş-çıkışta ve içinde ibâdet esnasında, cami âdabına riayet etmeliyiz.

Ezan

Şimdi biraz da, günde beş defa, namaz vaktinin girdiğini bildiren, Allah'ın birliğini ilan eden, Müslümanları camiye ve cemaate davet eden ezandan bahsedelim.

Sözlükte, bildirmek, duyurmak ve ilan etmek anlamlarına gelen ezan, dini bir terim olarak, farz namazların vaktinin geldiğini, nasla belirlenen sözlerle ve özel şekilde mü'minlere duyurmayı ifade eder.

¹⁰ Hucûrat, 49/10.

¹¹ Mustafa BAŞ, Toplumsal Bir Olgu Olarak Camilerimiz, Diyanet Aylık Dergi, Ekim 1998, Sayı, 94, S:38-41.

Namaz, Mekke döneminde farz kılınmakla birlikte, ezan hicretten sonra uygulamaya konulmuştur. Medine'ye hicretten sonra, Mescid-i Nebevî'nin inşası tamamlanıp düzenli bir şekilde cemaatle namaz kılmaya başlanınca, Hz. Peygamber vakitlerin girdiğini duyurmak için ne yapabileceğini arkadaşlarıyla görüşmeye başlamıştır. Bu esnada Hz. Peygambere vahiyle, ayrıca sayıları yirmiye kadar ulaşan sahabeye rüyalarında bugünkü ezanın şekli öğretilmiştir. Hz. Bilâl tarafından sabah namazında, yüksekçe bir evin damında okunarak uygulamaya konulmuştur.

Ezan, sünnet yoluyla meşru olmakla beraber, Kur'an-ı Kerim'deki:

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

"Siz namaza çağırdığınız vakit onu alaya alıp eğlence yerine koyuyorlar. Bu, şüphesiz onların akılları ermeyen bir toplum olmalarındandır."¹²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişi bırakın. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır."¹³ mealindeki ayetlerle de teyit edilmiştir.

Ezan, müekked sünnet olmakla birlikte Müslümanlığın şiarı haline gelmiştir. Ezan aracılığıyla halka hem namaz vaktinin girdiği ilân edilmekte, hem de Allah'ın büyüklüğü, Peygamberimizin O'nun kulu ve elçisi olduğu ve namazın kurtuluş yolu olduğu ilân edilmektedir. Namaz vakitleri güneşin hareketine göre düzenlendiği için yeryüzünde namaz vakitleri değişik anlara rastlamakta ve bu suretle yukarıda belirtilen hakikat gece gündüz fasılasız olarak haykırılmış olmaktadır.

Mehmet Akif de bu konuda ne güzel söyler:

Ruhumun senden ilâhî şudur ancak emeli,

Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli,

Bu ezanlar ki, şahadetleri dinin temeli,

Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli.

İslâm'ın şiarı ve Müslüman varlığının sembolü olarak kabul edilen ezanı bir bölge veya şehir halkı terk ettiği zaman ezana dönmeleri için kendilerine baskı yapılabileceği konusunda İslâm bilginleri görüş birliği içerisindeyler. Çünkü ezan, mânâ ve muhteva bakımından hem namaz, hem de İslâm için bir çağrıdır.

Ezan mutlaka Arapça sözleri ve bilinen tertibiyle okunmalıdır. İslâm bilginlerinin tamamına yakını, ezanın Arapça'dan başka bir dilde okunmasını caiz görmemişlerdir.

Çocuk ve Ezan

Yeni doğan bebeğin sağ kulağına hafif sesle ezan, sol kulağına da ikamet okumak menduptur. Peygamberimiz, torunu Hz. Hasan'ın kulağına ezan okumuştur. Kulağına ezan okunan Müslüman çocukları, milli ve manevî terbiyenin ilk esasını bu ezan sesinden almaktadırlar.

Ezanı Dinlemek

Ezanı işiten kimsenin, bunları müezzin gibi kendi kendine tekrar etmesi sünnet/müstehaptır. Hz. Peygamber bu konuda şöyle buyurmuşlardır:

¹² Maide, 5/58.

¹³ Cuma, 62/9.

إِذَا سَمِعْتُمُ النَّدَاءَ فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَدِّنُ.

"Ezani işittiğiniz zaman, müezzinin söylediğini söyleyin."¹⁴

İmam Şafîî, hadiste geçen "icabet edin" emrinin vücup ifade ettiğini söylemiştir.

Müezzin "Hayye ale's-salâh" ve "Hayye ale'l-fe-lah" derken, bu esnada "lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l-aliyyi'l-azîm" demek müstehaptır.

Ezan Duası

Peygamberimiz ezanı dinledikten sonra şu duayı okuyan kimseye şefaatinin hak olacağını bildirmiştir:

مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النَّدَاءَ اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةُ النَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ أَتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

"Ezani duyan kişi bu sırada Allâhumme Rabbe hâzihi'da'veti't-tâmme ve's-salâtil kâimeh, âti Muhammeden el-vesîlete vel-fadîlete ve'b'ashu makâmen Mahmûden ellezî vaadtehu (Kusursuz çağrının ve kılınacak namazın sahibi olan Allah'ım! Muhammed aleyhisselâm'ın (bizlere) aracı olmasını ve üstünlükler ihsan et. Bir de kendisine va'd ettiği Makâmu Mahmûd'u-övgülere layık yeri verip oraya ulaştır) derse, kıyamet gününde benim şefaataime kavuşur"¹⁵

Ezanın Toplumsal Şuura Katkısı

Ezanın toplum hayatında taşıdığı mânâ üzerinde ayrı bir dikkat ve ilgiyle duran büyük şâir Yahya Kemal;

"Emr-i bülendsin ey ezân-ı Muhammedi

Kâfi değil sadâna cihân-ı Muhammedi."

beytiyle, ezanın cihan semalarını inlettiğini, bunun da topluma yüksek bir ruh ve şuur bahşettiğini ifade eder.

Aynı şâir, Türk ordusunun başarısı için 30 Ağustos Zaferi'nden birkaç gün önce kaleme aldığı münâcât mahiyetindeki şiirinde:

Tâ ki yükselsin ezanlarla müeyyed nâmın,

Gâlib et, çünkü bu son ordusudur İslâm'ın,

mısralarında ezanla zafer arasındaki münasebeti ortaya koyar.

Gerçekten de ezan okuma, İslâm dünyasında fetih ve zaferlerin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Nitekim, Mekke'nin fethinden beri, ele geçirilen her beldede yapılan ilk uygulamalardan biri, fetih müjdesini her tarafa duyurmak üzere yüksek bir yerde ezan okumak olmuştur.

Yahya Kemal, "Ezan ve Kur'an" isimli makalesinde, "Kökü mazide olan âtiyim" mısrasında ifadesini bulan bir anlayışla, maziyi ve mazinin değerlerini yaşadığı zamana ve hatta geleceğe taşımak gerektiği düşüncesini öne sürerken bu değerler arasında ezan ve Kur'an sesine önemli bir yer verir. Bunları, muhteşem mimarının müstesna dekorları içinde, Ayasofya'nın minareleriyle, Hırka-i Saadet duvarlarından akseden ilâhî ve ebedi sesler olarak şöyle tavsif eder:

¹⁴ Buhârî, Ezan, 7; Müslim, Salât, 10.

¹⁵ Buhârî, Ezan, 8; Ebû Dâvûd, Salât, 37.

"Bir gün Ayasofya minaresinden ezan okunduğunu işittim. 850 seneden beri asırlarca günde beş defa okunmuş olan bu ezan, sanki fetihten sonra okunan ilk ezandı. Bu ezanı dinlerken Fatih'i asıl manâsıyla ilk defa idrak ettim... Gezintilerimde bir hakikat keşfettim. Bu devletin iki manevî temeli vardır: Fatih'in Ayasofya minarelerinden okuttuğu ezan ki hâlâ okunuyor. Selim'in Hırka-i Saadet önünde okuttuğu Kur'an ki hâlâ okunuyor"¹⁶

Ezanın Değeri

Ezanın baştan sona kadar bütün hayatımızı kaplayan kutsal bir değeri vardır. Doğduğumuz zaman kulağımıza okunan ezan sesleri, ömür boyu kulağımızda çınlayıp duracaktır. Günde beş defa minarelerden tekrarlanan ezanlar ise, gök kubbe altında daima yankı yapacaktır. İşte bu ezanlar, bizim ruhumuzun gıdası ve kuvveti olacaktır, inancımızı sağlamlaştıracaktır. Şâir ne güzel söyler:

Biz kısık sesleriz, minareleri
Sen ezansız bırakma Allah 'ım!
Mahyasızdır minareler, göğü de
Kehkeşansız bırakma Allah'ım.¹⁷

Bayrak

Şimdi de istiklâlimizin sembolü olan bayrağımızdan bahsetmeye çalışacağım. Bilindiği gibi bayrak, bir milleti tek bir fikir çevresinde birleştiren kutsal bir alâmettir. Bu birlik noktası; milletin şerefi, namusu, vatanın duvağıdır. Evet bayrak bir milleti ve bir vatani temsil eder, Onun serbestçe dalgalanması, milletin hürriyet ve istiklalinin bir ifadesi, bir remzi demektir. Onun için bayrağa saygı, doğrudan doğruya onun temsil ettiği millete saygı demektir.

Atalarımızdan kutsal bir emânet ve paha biçilmez bir miras olarak bize intikal eden bayrağımızın ebediyete kadar semalarımızda dalgalanması bu topraklarda yaşayan herkesin en samimi arzusudur.

Bayrağa Saygı

Bayrağa saygı hem milli hem dini bir görevdir. Çünkü gerek Peygamber Efendimiz zamanında gerekse ondan sonraki devirlerde bayrağa büyük önem verildiğini görüyoruz. 628 yılında Hayber Savaşı yapılmış ve savaş Müslümanların zaferi ile sonuçlanmıştı. Bu savaşta büyük kahramanlık gösteren Hz. Ali'ye beyaz renkli bayrağı Peygamberimiz kendi eliyle teslim etmişti.¹⁸

Yine Peygamberimiz hayatta iken Müslümanlarla Bizanslılar arasında 629 yılında Mute Savaşı olmuştu. Bu savaşta İslâm ordusunun komutanı Zeyd b. Harise idi. Peygamberimiz İslâm ordusunu Medine'den uğurlarken sancağı kendi eliyle ordu komutanı Hz. Zeyd'e teslim ettikten sonra şöyle buyurdu: "Eğer Zeyd şehit düşerse, Cafer b. Ebi Talip komutayı ele alsın, o da şehit olursa Abdullah b. Revâha komutan olsun, o da şehit olursa Müslümanlar içlerinden birini seçsin."

Mute denilen yerde meydana gelen savaşta İslâm ordusunun komutanı şehit olunca, Peygamberimizin buyurduğu üzere sancağı Hz. Cafer almıştı. Savaşta Cafer'in sağ eli kesilince, sancağı sol eline almış sol eli de kesilince onu iki kolu arasına alıp sınıksarı sarılmış ve şehit oluncaya kadar sancağı yere düşürmemiştir. Onun şehit düşmesi üzerine sancağı

¹⁶ DİA, XII, 36-43.

¹⁷ Arif Nihat Asya.

¹⁸ İbn-i Hişam, es Sira en-Nebeviyye, III, 328.

Abdullah b. Revaha almış o da şehit olunca, sancak yere düşmesin diye bir İslâm askeri onu eline almış, sonunda ordu komutanlığına Hz. Halid b. Velid getirilerek sancak ona teslim edilmişti.¹⁹

İstanbul'un fethinde surlara ilk defa sancağı diken Ulubatlı Hasan olmuş ve diktiği sancağın dibinde şehitlik mertebesine erişmişti. Sancak Türk askerini coşturmuştu. Arkadaşları onun açtığı yoldan surları aşarak, dalga dalga ilerlediler ve İstanbul'un fethini gerçekleştirdiler. Fatih Sultan Mehmet, Ulubatlı Hasan'ın delik deşik olmuş cesedinin başında dua ettikten sonra yanındakilere: "Eğer sultan olmasaydım, Ulubatlı Hasan olmak isterdim" demiştir.

Bayrak sevgisinin ve ona duyulan büyük saygının bizim tarihimizde daha anlamlı olduğunu görüyoruz. O, Çanakkale'de, Sakarya'da, Dumlupınar'da, uğruna binlerce güneşin feda edildiği kutsal bir hilaldir. Mehmet Akif bunu ne güzel ifade eder:

Vurulup tertemiz alnından uzanmış yatıyor;

Bir hilal uğruna, Ya Rab, ne güneşler batıyor!

Bir bayrak ki, ona Peygamberimiz büyük değer vermiş, onun sevgili ashabı savaşın en şiddetli anlarında bile onu yere düşürmemek için çırpınıp durmuş, Peygamberimizin yolundan yürüyen, zaferden zafere koşan atalarımız onun uğruna canlarını seve seve feda etmiş ve onu elden ele yere düşürmeden kutsal bir emanet olarak bize teslim etmişlerdir. Bütün bunlar, bayrağın bir millet için taşıdığı büyük değeri anlatmaktadır.

Bayrağı Sevmek

Bayrağı sevmek milletimizi sevmektir. Bayrağa saygı, milletimizin namus ve şerefine saygı göstermek demektir. Ona saygısızlık topyekun milletimize saygısızlıktır. Onun uğruna canlarını feda ederek bizlere bu günleri armağan eden şehitlerin ruhlarını incitmek, kemiklerini sızlatmaktır. Buna kimsenin hakkı yoktur.

Bu ülkenin ekmeğini yiyen, suyunu içen, havasını teneffüs eden, bayrağımızın bahsettiği hürriyet ikliminde gezip dolaşan herkesin bayrağımıza saygı göstermesinin hem dini, hem de milli bir görev olduğu asla unutulmamalıdır. Çünkü ezanlar serbestçe onun gölgesinde okunur. Can ve mal güvenliğimiz, namus ve şerefimiz onun yükseklerde dalgalandığı ortamda korunur.²⁰

Bayrağımızla ilgili olarak milletimizin samimi dilek ve duygularını dile getiren şu mısralarla konuşmamı bitirmek istiyorum;

Onun aşkıyla erir kalpleri örten yas;

Bu kızıl gül dedemizden, atamızdan miras,

Ona gül rengini vermiş dökülen kanlarımız;

Sönmesin ey yüce tanrım, budur ancak varımız!²¹

Cenâb-ı Hak, güzel vatanımızda, şanlı bayrağımızın altında, minarelerimizin gölgesinde, ezan seslerinin verdiği huzurla, bizlere yaşamayı nasip eylesin.

¹⁹ Ahmet Cevdet Paşa, Kısas-ı Enbiya, I, 189.

²⁰ Seyfettin Yazıcı, Bayrağın Değerini Anlamak, Diyanet Aylık Dergi, Ağustos 1996, Sayı: 68, S: 9-11.

²¹ Halide Nusret Zorlutuna.

